

บทความสรุปย่อคำวินิจฉัย

เกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ
พ.ศ. ๒๕๔๐

ลูกขอข้อมูลของแม่ ได้ไหมเอ่ย

การทำประกันชีวิตเป็นหลักประกันหนึ่งของผู้เอาประกัน และเป็นประโยชน์กับผู้รับประโยชน์ แต่หากต้องใช้เอกสารประกอบเพื่อยื่นต่อบริษัทประกันชีวิตแต่ขอไม่ได้ ท่านจะทำอย่างไร

นางฝนได้เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลต่อมาได้เสียชีวิตด้วยภาวะหัวใจและปอดติดเชื่อ ก่อนหน้านั้นนางฝนได้ทำประกันชีวิตไว้ ในเงื่อนไขการขอรับเงินค่าสินไหมทดแทนจะต้องนำประวัติการรักษาพยาบาลของผู้เสียชีวิตไปแสดง นายรุ่งซึ่งเป็นบุตรของนางฝนจึงมีหนังสือถึงโรงพยาบาลขอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของนางฝนแต่ได้รับการปฏิเสธว่าเจ้าของข้อมูลต้องไปขอด้วยตนเอง หรือขอไว้ก่อนเสียชีวิต ซึ่งนางฝนไม่ได้ทำเรื่องขอไว้ นายรุ่งได้รับความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับเงินค่าสินไหมทดแทน จึงได้ยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

เมื่อถึงเวลาประชุมพิจารณาเรื่องนี้ โรงพยาบาลได้มีหนังสือชี้แจงว่า ไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเวชระเบียนบุคคลให้นายรุ่งได้เนื่องจากมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติว่า ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล เป็นความลับส่วนบุคคลจะนำไปเปิดเผยที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหายไม่ได้ เว้นแต่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของบุคคลนั้น หรือมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย ดังนั้นไม่ว่ากรณีใดหรือใครจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ หรือกฎหมายอื่นเพื่อขอข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้

คณะกรรมการวินิจฉัยฯ พิจารณาเห็นว่าข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์คือ ประวัติการรักษาพยาบาลของนางฝนซึ่งเป็นมารดาของผู้อุทธรณ์ โดยนายรุ่งต้องการข้อมูลข่าวสารไปเพื่อขอรับค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันชีวิต สัญญานั้นเป็นประโยชน์ของผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิต จะมีผลเมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต ซึ่งโดยสภาพของสัญญาไม่เปิดช่องให้ผู้เอาประกันภัยขอข้อมูลการรักษาพยาบาลของตนเองได้เมื่อยังมีชีวิตอยู่ และเป็นไปไม่ได้ที่ผู้เอาประกันภัยจะไปขอข้อมูลการรักษาพยาบาลของตนเองหลังจากเสียชีวิตไปแล้ว ดังนั้น จึงเป็นการใช้สิทธิตามความประสงค์ของเจ้าของข้อมูลที่ปรากฏในสัญญาประกันชีวิต จึงไม่ถึงว่าเป็นการขอข้อมูลของบุคคลอื่นตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็เปิดช่องให้ทายาทของผู้เสียชีวิตใช้สิทธิดำเนินการแทนได้ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๑) กฎกระทรวงฉบับนี้กำหนดไว้ในข้อ ๔ อย่างนี้ครับ ในกรณีเจ้าของข้อมูลถึงแก่กรรม และมีได้ทำพินัยกรรมกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้บุคคลดังต่อไปนี้ดำเนินการแทนได้ตามลำดับก่อนหลังดังต่อไปนี้ ๑) บุตรชอบด้วยกฎหมายหรือบุตรบุญธรรม ๒) คู่สมรส ๓) บิดาหรือมารดา ๔)...๕)...และ ๖)...กรณีนี้นายรุ่งอยู่ในลำดับที่ ๑ ครับ เมื่อพิจารณาถึงการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนแล้ว เห็นว่าข้อมูลประวัติการรักษาพยาบาลของนางฝนเป็นข้อมูลที่เปิดเผยให้นายรุ่งได้ จึงมีคำวินิจฉัยให้โรงพยาบาลเปิดเผยข้อมูลประวัติการรักษาพยาบาลของนางฝนพร้อมทั้งให้สำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องให้นายรุ่ง

อยากให้บุคลากรทางการแพทย์และประชาชนทั่วไปศึกษาเรื่องนี้ไว้ครับ ต้องการหารือ หรือปรึกษาการใช้สิทธิหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ติดต่อได้ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๘๗ www.oic.go.th
“เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”

มือลึกลับไปกดเงินคนตาย

หน่วยงานของรัฐขอข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐด้วยตนเอง โดยขอใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้หรือไม่ครับ อย่าเพิ่งอ่านแต่ลองหาคำตอบเองก่อน

เรื่องจริงๆ เป็นอย่างนี้ครับ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น แจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตรวจสอบงบประมาณที่ได้รับจัดสรรกับจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ นายมุกซึ่งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตรวจสอบพบว่า นางดาและนางสาวหารได้เสียชีวิตเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๔ และ พ.ศ. ๒๕๕๖ คือ ๔ ปี และ ๒ ปี ก็ต้องหมดสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพ แต่นายมุกไม่ทราบเพราะคงไม่ได้รับเชิญให้ไปงาน และยังจ่ายค่าเบี้ยยังชีพให้จนถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๕๘ เมื่อนายมุกมาจึงไปดูชื่อที่จริงสลิปไปสลิปมาจึงพบว่าบัญชีของทั้งสองรายมีมือลึกลับไปกดเงินที่ตู้กดเงินของธนาคารกรุงไทย นายมุกจึงต้องการภาพวงจรปิดบุคคลที่กดเงิน เพื่อตรวจสอบชื่อที่จริงและเรียกเงินคืนจากทายาทต่อไป แต่ธนาคารกรุงไทยมีหนังสือแจ้งปฏิเสธการเปิดเผย ด้วยเหตุผลว่าธนาคารกรุงไทยเป็นรัฐวิสาหกิจและอยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งห้ามเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับคำยินยอมจากเจ้าของข้อมูล และยังมีพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติความผิดพนักงานไว้ด้วยหากเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมต้องได้รับโทษทางอาญา และธนาคารเองอาจถูกเจ้าของข้อมูลร้องเรียนต่อธนาคารแห่งประเทศไทยหรือฟ้องร้องดำเนินคดี นายมุกจึงมีหนังสืออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

คณะกรรมการวินิจฉัยฯ พิจารณาเห็นว่า นายมุกผู้อุทธรณ์เป็นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิในฐานะหน่วยงานของรัฐขอข้อมูลข่าวสาร จึงมีประเด็นต้องวินิจฉัยว่า นายมุกเป็นผู้ทรงสิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือไม่ เห็นว่า เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานต่างๆ ของรัฐ เพื่อแสดงความเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้ถูกต้องรู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนเอง จึงเป็นกฎหมายที่ให้สิทธิแก่ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ได้ให้สิทธิหน่วยงานของรัฐในการขอข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น โดยอาศัยกฎหมายฉบับนี้ ส่วนการขอข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับธนาคารกรุงไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐด้วยกันทั้งสองฝ่าย ก็ควรเป็นไปตามระเบียบแบบแผนและธรรมเนียมปฏิบัติของราชการตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อชี้ชัดแล้วว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานของรัฐ จึงไม่ใช่ผู้ทรงสิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร จึงไม่มีอำนาจรับไว้พิจารณา จึงมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์เรื่องนี้ไว้พิจารณา

เป็นหลักการพิจารณาวินิจฉัยครับว่า หน่วยงานของรัฐใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารฯ ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ได้ แต่ถ้าขอข้อมูลข่าวสารเพื่อเรื่องทางแพ่งที่ไม่ใช่หน้าที่ของหน่วยงาน เราับพิจารณาให้ครับ หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือไปได้ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๗๘ www.oic.go.th

“เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”

ตีความผิดไป

เราเคยได้ดูข่าวในช่วงระยะเวลาหนึ่งว่า มีการคุมขังผู้ที่มีบทบาททางการเมือง หรือเคลื่อนไหวทางการเมืองไว้ในเขตทหาร ก็มีผู้ที่อยากรู้จำนวนแน่ชัดที่ได้รับเชิญให้ไปปรับทัศนคติในเขตทหารว่ามีจำนวนเท่าใด จึงใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสาร

คุณหอมมีหนังสือถึงผู้บัญชาการเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ขอข้อมูลสถิติผู้ต้องขังและผู้คุมขัง ภายในเรือนจำชั่วคราวแขวงถนนนครไชยศรี ทั้งที่ยังอยู่และปล่อยตัวไปแล้วระหว่างเดือนกันยายน ๒๕๕๘ ถึงปัจจุบัน เพื่อใช้จัดทำรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ได้แก่ จำนวนผู้ต้องขังและเคยถูกคุมขังทั้งหมด และฐานความผิด จำนวนพลเรือน จำนวนเจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นผู้ต้องขังและเคยถูกคุมขัง จำนวนผู้คุม จำนวนเจ้าหน้าที่ทหารที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้คุมพิเศษ รวม ๕ รายการ สิ่งที่คุณหอมขอจนครบ เห็นอะไรใหม่กว่าขออะไร ที่ขอก็เนื่องมาจากกระทรวงยุติธรรม ได้มีคำสั่ง เรื่อง กำหนดอาณาเขตเรือนจำชั่วคราวแขวงถนนนครไชยศรี โดยกำหนดให้พื้นที่เขตทหารแห่งหนึ่งเป็นสถานที่คุมขังและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในคดีเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐและคดีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครมีหนังสือแจ้งปฏิเสธการเปิดเผยด้วยเหตุผลว่า ข้อมูลข่าวสารที่ขอกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ และเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล การจะเปิดเผยต้องได้รับหนังสือยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อน คุณหอมจึงมีหนังสืออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

ในการประชุมของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร คุณหอมได้ชี้แจงว่าเป็นหัวหน้าศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน ต้องการตรวจสอบว่า ผู้ที่ถูกคุมขังในคดีความมั่นคงมีคดีอะไรบ้าง จำนวนผู้ที่ถูกคุมขังและจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้คุม ตามที่ปรากฏในคำขอ ซึ่งก็ขอข้อมูลที่เป็นสถิติเท่านั้น ไม่ได้ขอทราบรายชื่อกลุ่มบุคคลดังกล่าวแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามเสียก็ไม่ใช่ข้อมูลส่วนบุคคลแน่นอน และขอเพื่อนำไปจัดทำรายงานที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ในส่วนของผู้แทนเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการวินิจฉัยฯ ในประเด็นเดียวกับหนังสือที่ได้ตอบแจ้งคุณหอมไปแล้ว

คณะกรรมการวินิจฉัยฯ พิจารณาเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารตามที่คุณหอมมีคำขอเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถิติของผู้ที่ถูกคุมขัง หรือเคยถูกคุมขัง พร้อมฐานความผิด จำนวนผู้คุมทั้งหมด และจำนวนผู้คุมที่เป็นเจ้าหน้าที่ทหาร จึงไม่ใช่ข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๔ และการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นสถิติก็ไม่น่าจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศตามมาตรา ๑๕ (๑) การที่ไปตอบปฏิเสธด้วยเหตุผลอย่างนั้น คณะกรรมการฯ ไม่เห็นด้วย คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร จึงมีคำวินิจฉัยให้เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์ให้แก่คุณหอม

ชัดเจนแล้วครับว่า คุณหอมขอข้อมูลข่าวสารที่เป็นสถิติตัวเลข หรือตารางที่หน่วยงานน่าจะทำได้ และจัดทำไว้แล้ว หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือไปได้ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๗๘ www.oic.go.th

“เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”

(สค ๑๙๔/๒๕๕๙)

บทความ เรื่อง “อยากรู้ว่าเก็บเท่ากันหรือเปล่า”

ว่าที่ร้อยตรี สุระชัย เอนกรัตน์
นิติกรชำนาญการ

ผู้ประกอบการธุรกิจหอพัก หอพัก ห้องเช่า ทั้งหลายต่างมีหน้าที่ต้องเสียภาษีโรงเรือน เพื่อนำเงินภาษีเหล่านี้กลับมาพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง แต่รายนี้เกิดสงสัยว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีปฏิบัติถูกต้อง โปร่งใส เป็นธรรมหรือไม่ และเก็บภาษีเท่ากันหรือเปล่า มาดูเรื่องนี้กันครับ

นาย ก. เป็นผู้ประกอบการให้เช่าหอพักรายหนึ่งในเขตเทศบาลตำบล มีข้อสงสัยว่าการจัดเก็บภาษีโรงเรือนของเจ้าหน้าที่รัฐที่เรียกเก็บจากตนเองกับผู้ประกอบการรายอื่น ๆ น่าจะไม่มี ความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรม จึงได้ยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหลักฐานภาพรวมการจัดเก็บภาษีโรงเรือน (หอพัก หอพัก ห้องเช่า) ในเขตเทศบาลตำบล เพื่อต้องการรับทราบข้อมูลแนวทางการจัดเก็บภาษี ซึ่งเทศบาลตำบล ปฏิเสธคำขอข้อมูลข่าวสารดังกล่าวโดยให้เหตุผลว่า ข้อมูลดังกล่าวของผู้เสียภาษีแต่ละรายเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ที่ยื่นต่อเจ้าพนักงานประเมินภาษีเพื่อประกอบการประเมินภาษีแต่ละราย ประกอบด้วยสำเนาบัตรประจำตัว ประชาชน/สำเนาทะเบียนบ้านของผู้มีหน้าที่เสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน สำเนาโฉนดที่ดิน หรือหลักฐานอื่น ๆ ที่แสดงการเริ่มใช้ประโยชน์ของทรัพย์สิน แผนที่ตั้งของที่ดินและโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างที่เสียภาษี จากเอกสารดังกล่าวนี้มีสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน และสำเนาโฉนดที่ดินของผู้มีหน้าที่ เสียภาษีโรงเรือนและที่ดินประกอบอยู่ด้วย จึงเห็นว่าการขอข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ไม่สามารถเปิดเผยได้ นอกจากจะได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อน ต่อมานาย ก. จึงใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่ง ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร พิจารณาเห็นว่า เอกสารหลักฐานภาพรวม การจัดเก็บภาษีโรงเรือน (หอพัก หอพัก ห้องเช่า) ทุกรายในเขตเทศบาลตำบล เป็นข้อมูลการปฏิบัติราชการ ปกติของเทศบาลตำบลในการประเมินจัดเก็บภาษีของผู้ประกอบการหอพัก หอพัก ห้องเช่า จึงเป็นข้อมูล ข่าวสารที่ต้องมีความถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ ประกอบกับนาย ก. มีข้อสงสัยว่าอาจไม่ได้รับความเป็น ธรรมจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้น จึงมีเหตุอันควรให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวให้ นาย ก. ทราบได้ เว้นแต่ ส่วนที่เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล มีอะไรบ้าง ก็ได้แก่ ที่อยู่ของผู้ประกอบการหอพัก หอพัก ห้องเช่า ซึ่งปรากฏในแบบแจ้งรายการเพื่อเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน (แบบ ภ.ร.ด.2) และแบบรายงานห้องเช่า สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน และสำเนาโฉนดที่ดินของผู้มีหน้าที่เสียภาษีโรงเรือนและ ที่ดิน ทั้งนี้ การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นการรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควรได้ ตามมาตรา 15 (5) แห่ง พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 (ที่มา : คำวินิจฉัย กวณ. ที่ สค. 314/2559)

ต่อไปนี้เราก็จะรู้ว่าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติเสมอภาคและเป็นธรรมหรือไม่ ตลอดจนเป็นการ ตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐผ่านกระบวนการภาคประชาชนอีกทางหนึ่งด้วย ทั้งนี้ หากมีข้อสงสัยหรือ ปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 สามารถติดต่อได้ที่ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โทร. 0 2283 4669 หรือ www.oic.go.th

“เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”